

Vergemål og fremtidsfullmakter

Advokat Jan H. Bangen

Fremtidsfullmakt

- Ny vergemålslov
- Private alternativer
- Tre nye ordninger
 - Faste betalingsoppdrag
 - Legalfullmakt
 - Fremtidsfullmakt
- www.vergemal.no

Vergemål

Ny vergemålslov

Lov av 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål i kraft fra 1. juli 2013.

- Loven gir regler om vergemål for mindreårige og voksne, legalfullmakter og fremtidsfullmakter.
- Sikre at Interessene til mindreårige og voksne, som ikke kan handle på egen hånd blir ivaretatt, og at dette skjer med respekt for den enkelte persons verdighet og Integritet, jf. Ot.prp. nr. 110 (2008-2009)
- Fylkesmannen overtatt som lokal vergemålsmyndighet – sikre økt profesjonalisering.

Vergemål

Hva er vergemål?

- Vergemål for voksne kan foretas der det foreligger en medisinsk diagnose knyttet til sinnslidelse eller alvorlig svekket helbred og der forholdet fører til at personen ikke er i stand til å ivareta sine egne interesser.
- Mindreårige er under vergemål fra fødselen og til de fyller 18 år.

Ulike typer verger

- Oppnevnte verger
- Foreldre som verger for sine barn

Grunnvilkår

Grunnvilkår for vergemål – voksne

- Sinnslidelse, herunder demens
- Psyklisk utviklingshemming
- Rusmisbruk
- Alvorlig spilleavhengighet
- Alvorlig svekket helbred
- Ikke i stand til å ivareta sine interesser
- Konkret behov og årsakssammenheng

Umyndiggjøring kontra vergemål

Fratakelse av rettslig handleevne

Begrepet «umyndiggjøring»

- Hel fratakelse av rettslig handleevne = tidl. umyndiggjøring
- Delvis fratakelse av rettslig handleevne = helt nytt
 - På det økonomiske området
 - På det personlige området
 - Resthandleevne
 - Særlige personlige forhold

Vergemålets omfang

- Vergemålets omfang skal begrenses til det som er nødvendig for en god ivaretagelse av den som står under vergemål og vedkommendes interesser.
- Kan endre seg over tid
- Den som står under vergemål skal høres
- Vergemålet skal tilpasses den som står under vergemål på en fornuftig måte
- Økonomisk
- Personlig

Forvaltning av midler – kapitalkonto

Alt over 2 G forvaltes av Fylkesmannen, hvis ikke:

- Personen med verge er samtykkekompetent, og ikke ønsker dette
- Ektefelle eller samboer er verge
- Arvelater el. giver har bestemt unntak
- Fylkesmannen kan gå over eller under 2 G i særlige tilfeller
- Bruk krever godkjenning fra Fylkesmannen
- Årlig regnskap (Fylkesmannen)

Forvaltning av midler – vergekonto

- Alt Inntil 2 G og formuesgoder som ikke er finansielle eiendeler (= penger, bankinnskudd, andre pengekrav, selskapsandeler, livspoliser, verdipapirer)
- Disponeres av vergen, i samråd med personen med verge
- Faste utgifter
- Årlig erklæring, kontoutskrifter, årsoppgaver, oppbevare bilag og selvangivelse.

Forvaltning i bank

- Kapitalkonto (over 2 G) opprettes i den bank vergen/personen med verge velger blant godkjente banker
- Vergekonto og eventuell brukskonto opprettes i den bank vergen/personen med verge selv velger – frilt

Ektefeller eller samboere som verge

- Slipper å legge frem poltiattest
- Føre og levere regnskap
- Ha forvaltningen underlagt fylkesmannen
- Stå under fylkesmannens tilsyn
- Søke om samtykke for forskjellige disposisjoner
- Må ha samtykke til kjøp og salg og pantsettelse av fast eiendom
- Må ha samtykke til gjeldsstiftelse
- Særkulls barn kan protestere mot at ektefelle og samboer oppnevnes som verge

Godtgjørelse til verge

- Personlig oppnevnt verge – kr 4 000 (alminnelig verge)
- Profesjonell verge – kr 10 000 (fast verge)
- Advokat – offentlige satser
- Unntaksvís – timebetaling kr 200/400
- Ikke godtgjørelse til famillememmer som opptrer som verge – unntak
- Utgiftene dekkes som utgangspunkt av den som er satt under vergemål
- Unntak – lav inntekt og formue
- Dekning av vergens kostnader

Regnskap og oppgaver til fylkesmannen

- Vergen skal levere årlige regnskap til fylkesmannen
- Fullstendighetserklæring
- Selvangivelse
- Årsoppgave
- Kontoutskrifter
- Ektefeller og samboere som opptrer som verge er fritatt fra regnskapsplikten

Fremtidsfullmakter

Fremtidsfullmakt

Fremtidsfullmakt et privat alternativ til offentlig vergemål

- Hva er en fremtidsfullmakt?
- Hvorfor fremtidsfullmakt?
- Når er det aktuelt med fremtidsfullmakt?
- Hvordan opprette fremtidsfullmakt?

19

Fremtidsfullmakt

Hva er en fremtidsfullmakt?

Definisjon i ny vergemålslov § 78:

«En fremtidsfullmakt er en fullmakt til en eller flere personer om å representere fullmaktsgiveren etter at fullmaktsgiveren på grunn av sinnslidelse, herunder demens, eller alvorlig svekket helbred ikke lenger er i stand til å ivareta sine interesser innen de områdene som omfattes av fullmakten.»

11

Fremtidsfullmakt

Fullmakter med fremtidsvirkning

Vedvarende fullmakt:

- En alminnelig fullmakt (økonomisk), som går over til fremtidsfullmakt etter inkapabilitet (økonomisk og/eller personlig)

Ren fremtidsfullmakt:

- Trer i kraft når inkapabilitet inntreffer
 - på det økonomiske område
 - på det personlige område
 - på det økonomiske og personlige område

11

Fremtidsfullmakt

Hvorfor fremtidsfullmakt?

- Individets selvbestemmelsesrett
- Behov for klarere Juridiske rammer
- Behov for å tilrettelegge for pårørende
- Behov for å beskytte seg mot pårørende
- Trenger ikke Fylkesmannens samtykke til kjøp, salg, utleie, drift eller pantsettelse av fast eiendom, verdifullt løsøre, utlån, gjeldsstiftelse, gaver av større verdi og arveforskudd mv.

18

Fremtidsfullmakt

Hvem bør vurdere fremtidsfullmakt?

- Alle «seniorer»?
- Særlig begynnende demente og deres pårørende, fordi:
 - de har normalt tid til forberedelse
 - de demente er spesielt sårbare
 - de dementes pårørende er slitne
 - de er mange, og de blir stadig flere

19

Fremtidsfullmakt

Når?

- I utgangspunktet når som helst
- Ikke vent for lenge ved begynnende demens
- Det kan gå fort til «fullmaktførheten» er borte

21

Fremtidsfullmakt

Hvem bør ta initiativ?

- Ideelt sett den begynnende demente selv
- Vanligvis vil nærmeste pårørende ta initiativet
- Helse- og omsorgspersonell m.fl. bør kjenne til at fremtidsfullmakt er mulig

38

Fremtidsfullmakt

Hvordan opprette fremtidsfullmakt?

- Noen må ta initiativ
- Det bør/må tas kontakt med noen med særlig innsikt på området
- Fullmaktsgiver, påtenkte fullmektiger og «den innsiktsfulle» samarbeider
- Fullmakt undertegnes i vitners nærvær
Legeattest bør legges ved

39

Fremtidsfullmakt

Faste betalingsoppdrag – Vgml. § 93

- Skriftlig fullmakt til finansinstitusjon fortsatt gyldig.

Legalfullmakt for nærstående – Vgml. § 94

- Rett til å representere et familiemedlem som på grunn av sinnslidelse eller alvorlig svekket helse ikke er i stand til å ivareta sine økonomiske interesser.
- **Legalfullmakten** er begrenset til å gjelde økonomiske disposisjoner som gjelder familiemedlemets bolig og daglig underhold.
- Formålet er å sikre at personens nærmeste kan bistå den det gjelder med betaling av husleie, strøm, TV-lisens, betaling av avdrag på gjeldige låneavtaler og si opp ikke lenger aktuelle betalingsoppdrag.

40

Fremtidsfullmakt

Fremtidsfullmakt – Vgml. kap 10

- Privat og fleksibelt alternativ til vergemål.
- Adgang for alle myndige personer.
- Fastsetter hvem som skal representere personen om han eller hun senere i livet ikke lenger kan ivareta sine interesser.
- Fullmaktsgiveren kan også fastsette nærmere bestemmelser for hvordan hans eller hennes økonomiske eller mer personlige forhold skal ordnes.
- En fremtidsfullmakt kan omfatte både økonomiske og personlige forhold, og den kan begrenses til å gjelde kun bestemte områder.
- Skiller mellom ren fremtidsfullmakt, vedvarende fremtidsfullmakt og vedvarende en tid i fremtiden.

Fremtidsfullmakt

Fremtidsfullmakter – Vgml. kap 10

- Fullmaktsgiver - § 79 første ledd
- Fullmektig - § 79 andre og tredje ledd
- Innhold og omfang - § 80
- **Formkrav** - § 81:
NB! Må gå klart frem av fullmakten at den skal gjelde etter at fullmaktsgiver er kommet i en tilstand som nevnt i § 78. **Det er ikke nok med tittel «fremtidsfullmakt».**
- **Ikrafttredelse** - § 83:
 - Vedvarende trer i kraft straks.
 - Ren fremtidsfullmakt når fullmektigen mener fullmaktsgiver er kommet i en § 78 tilstand.
- **Stadfesting** - § 84 - attest fra fylkesmannen.

Formkrav

- Formkravene er de samme som ved opprettelse av testament
- To habile vitner
- Samtidighet
- Kunne gå god for vedkommendes tilstand
- Kunne gå god for at vedkommende som oppretter fullmakten forstår virkningen av dette
- Kunne gå god for at det ikke foreligger tvang
- Vitnene behøver ikke å kjenne innholdet i fullmakten men må forstå at vedkommende ønsker å opprette en fremtidsfullmakt

Eksempel på bevitelse

Som særskilt tilkalle vitner bekrefter vi herved at ovenstående fremtidsfullmakt i dag, mens vi begge var til stede samtidig, ble undertegnet av fullmaktsgiver....., og at han vedkjente seg den som sin vilje om han i fremtiden ikke skulle være i stand til å ivareta sine egne interesser. Vi er ikke fullmektiger etter fullmakten og underskriver herved etter hans eget ønske, mens han selv er til stede, og bekrefter at han har opprettet fremtidsfullmakten av egen fri vilje.

- Vitnene bør identifiseres med fødselsnummer, navn og adresse

Fremtidsfullmakt

Eksempel 1 – ren fremtidsfullmakt

Undertegnede, Peder Ås, gir herved fullmakt til Kari Ås til å ta avgjørelser om alle økonomiske og personlige saker som angår meg for det tilfelle at jeg i fremtiden grunnnet sinnslidelse, demens eller annen svekkelse av helbred ikke lenger er i stand til å ivareta mine interesser.

Oslo, 28. januar 2014
Peder Ås

Undertegnede vitner bekrefter at Peder Ås undertegnet dette dokument i vårt nærvær og at vi deretter undertegnet mens han var tilstede.

Underskrifter

Fra Skattebetaleren nr. 1 2014 Intervju Petter Hambro førsteamanuensis (UIO)

Fremtidsfullmakt

Eksempel 2 – vedvarende fremtidsfullmakt

Undertegnede, Peder Ås, gir herved fullmakt til Kari Ås til å disponere på mine vegne og med virkning for meg i alle økonomiske og personlige saker som angår meg. Denne fullmakten skal fortsette å være gyldig om jeg i fremtiden grunnnet sinnslidelse, demens eller annen svekkelse av helbred ikke lenger er i stand til å ivareta mine interesser.

Oslo, 28. januar 2014
Peder Ås

Undertegnede vitner bekrefter at Peder Ås undertegnet dette dokument i vårt nærvær og at vi deretter undertegnet mens han var tilstede.

Underskrifter

Fra Skattebetaleren nr. 1 2014 Intervju Petter Hambro førsteamanuensis (UIO)

Fremtidsfullmakt

Eksempel 3 – spesifisert

Undertegnede, Peder Ås, gir herved fullmakt til sin sønn Arne Ås til å foreta alle disposisjoner av økonomiske og personlig art på mine vegne hvis jeg i fremtiden grunnet sinnslidelse, demens eller annen alvorlig svekkelse av helbred ikke er i stand til å ivareta mine interesser.

Denne fullmakten inkluderer spesifikt, men er ikke begrenset til, følgende disposisjoner:

- disponere over mine bankkonti i...til å betale regninger og andre utgifter for meg
- disponere min konto hos finansinstitusjon... og gi instruksjoner om salg og kjøp av aksjer eller andre finansobjekter og foreta uttak fra min konto
- betale alle utgifter på mine eiendommer... foreta nødvendig vedlikehold og oppussing, utleie av eiendom og eventuell salg eller pantedeling
- foreta utbetalinger som forskudd på arv til mine arvinger med like verdier i henhold til arveloven eller mitt siste gyldige testament.

For sitt arbeid skal Arne få dekket alle nødvendige utgifter og et salær på ..pr.år.

Oslo, 28. januar 2014. Underskrift Peder Ås

Undertegnede vitner bekrefter at Peder Ås undertegnet dette dokument i vårt nærvær og at vi deretter undertegnet mens han var tilstede. Underskrifter

Fremtidsfullmakt

Eksempel 4 – ektefeller/samboere

Undertegnede, Peder Ås, gir herved fullmakt til min ektefelle Kari Ås til å foreta alle disposisjoner av økonomiske og personlig art som hun finner nødvendig hvis jeg grunnet sinnslidelse, demens eller annen svekkelse av helbred ikke er i stand til å ivareta mine interesser.

Kari skal kunne foreta alle disposisjoner som måtte være nødvendig for å opprettholde den levestandard vi har hatt, herunder bruke mine midler til å dekke alle utgifter til vedlikehold og reparasjon av faste eiendommer vi har, uansett hvem av oss de måtte tilhøre.

Oslo, 28. januar 2014
Peder Ås

Undertegnede vitner bekrefter at Peder Ås undertegnet dette dokument i vårt nærvær og at vi deretter undertegnet mens han var tilstede.

Underskrifter

Fra Skattebetaleren nr. 1 2014 Intervju Petter Hambro førsteamanuensis (UID)

Hvem skal være fullmektig?

- Ektefelle
- Samboer
- Barn
- Barnebarn
- Utenforstående
- En eller flere?
- Subsidiær fullmakt
- Ingen har krav på å vite at det er opprettet en fremtidsfullmakt og hvem som er fullmektig før fullmakten tas i bruk

Behov for subsidiær fullmakt

- Flere kan gis fullmakt
- Primær fullmakt
- Subsidiær fullmakt
- Alder – dersom fullmakthaver er like gammel som den som har gitt fullmakten
- Fullmektigen kan selv bli satt under vergemål
- Ting kan skje

Endring av fullmakt

- En fremtidsfullmakt kan endres eller trekkes tilbake når som helst så lenge fullmaktsgiver har samtykkekompetanse
- Når fullmaktsgiver ikke lenger har samtykkekompetanse kan fullmakten ikke endres
- Dette må fullmaktsgiver vite!

Utdeling av forskudd på arv

- Må som utgangspunkt følge arvelovens fordelingsregler
- Kan være nødvendig med oppnevning av verge dersom fullmektigen(e) selv er arving(er)
- Avtale mellom arvingene om annen fordeling
- Bør gjøres skriftlig

Forskuttinger av testamentariske disposisjoner

- Kan ikke endre testamenter
- Kan forskuttere dersom arvingene behandles likt
- Kan inngå avtale mellom arvingene om forskuttinger
- Bør gjøres skriftlig
- «Alle» må være enig
- Oppnevne verge dersom fullmektigen(e) selv er arving(er)

67

Presisjonsnivå

- Viktig å identifisere alle objekter som fullmektigen skal disponere over på en klar og tydelig måte
- Bankkontonummer
- VPS - konto
- Andre verdipapirkonti
- Forsikringer
- Gjenstander
- Fast eiendom

68

Statens kartverk

- Skal forholde seg til de fullmakter som er gitt vedrørende disposisjoner over fast eiendom
- Krever presisjon i fullmakten når det gjelder hvilke eiendommer det kan disponeres over og hva som kan gjøres
- Klar og tydelig identifikasjon av alle eiendommer det skal kunne disponeres over er viktig!
- G.nr, b.nr. kommune, leilighetsnummer, aksje med identifikasjon av underliggende aksjeleilighet osv.
- Eiendom i utlandet?
- Ordningen med fremtidsfullmakter finnes i de fleste land i Europa

69
